

Vyjádření školitelky doc. PhDr. Naděžda Pelcové k obhajobě doktorské
dizertace pana

Petera Úlla

Filozofické a svetonázorové základy waldorfskej pedagogiky.

Antroposofický obraz člověka a světa

Peter Úll začal své doktorské studium v roce 2016, po celou dobu řádného studia pracoval s nasazením, zúčastňoval se všech doktorandských seminářů, zkoušky skládal podle ISP, zúčastňoval se konferencí u nás i v zahraničí a podle svých možnosti publikoval, a to jednak výsledky empirických výzkumů k waldorfskému školství, dále práce k tématu waldorfské pedagogiky a potom texty o díle a myšlení Rudolfa Steinera. Zamýšlel se nad souvislostmi mezi Steinerem a Goethovou filosofií přírody, a myšlením Steinera a Masaryka. Snažil se tedy o porozumění nejširšímu myšlenkovému kontextu, v němž Steiner dává vzniknout své originální teorii.

Závěrečnou ústní doktorskou zkoušku vykonal v roce 2020. Potom přerušil studium z rodinných a zdravotních důvodů.

Vážím si toho, že v sobě našel tu sílu, a i ve ztížených podmínkách svoji práci dokončil.

Dizertační práci věnoval teoretickým východiskům Steinerovy antropozofie a zaměřil svou pozornost především na epistemologické otázky, které si Steiner kladl: tedy zda vůbec, co a jak můžeme poznat? Primární pozornost věnuje Steinerovu pojmu „myšlení“, které on nechápal jen jako strukturující prvek poznání, ale i základ struktury světa. Jde mu o „myšlení“ nikoli ve smyslu přísně metodického postupu exaktně vědního, ale chápe myšlení jako určitou duchovní sílu, jež koresponduje s poznávanou věcí, je založena na blízkosti bytí a myšlení a vede a posiluje člověka na cestě poznání. Řadí se tak do společnosti takových myslitelů jako byl Platón (který zdůrazňuje v poznání myšlenku mániá), Komenský, jenž hovoří o harmonii světa a myšlení, podobně Leibniz o předzjednané harmonii a nakonec Max Scheler o spásném myšlení či myšlení láskyplném.

Autor podrobně promýšlí Steinerovo místo v nově konstituovaných duchovědách a v jejich snahách, nikoli jen poznat, popsat, objasnit povahu věcí a kauzálních vztahů mezi nimi, ale také jim v jejich bytostné povaze porozumět a to především prostřednictvím zkušenosti, kterou Steiner neredukuje na smyslová data, ale chápe ji v širokém slova smyslu jako způsob, v němž se otevíráme světu.

Podstatnou část svých analýz také věnuje problematice Steinerova pojetí poznávajícího subjektu a požadavku objektivitu vědeckého poznání.

Ve druhé části práce se zabývá waldorfskou pedagogikou, kterou nechápe jako souhrn obecně formulovaných principů, ale jako specifický druh pedagogické antropologie, která sama chce být výrazem nového způsobu myšlení („živé myšlení“, „vnímající myšlení“). Obsahem této pedagogiky je spíše než vymezování specifických metod učení snaha o hledání způsobu „jak se stát dobrým učitelem“, výchova je především sebevýchova a sebekonání. Zabývá se současnými i dobovými kritikami waldorfské pedagogiky a specifičností jejího antroposofického východiska.

Typické je, že autor nezaujímá ke Steinerovi pouze jednostranně obdivný postoj, ale jeho cílem je, jak sám píše: „porozumieť hraničným oblastiam medzi bežnou a Steinerom predstavenou vedou, a zároveň môže mať hygienický efekt smerom do vnútra antropozofického hnutia poukázaním na Steinerove intencie v oblasti poznávania a prijímania výsledkov vedeckého bádania.“

Předložená práce je úspěšným pokusem analyzovat Steinerovo myšlení v jeho specifickém vývoji, v návaznosti a polemice k etablovaným filosofickým postojům a promyslet význam vlivu antroposofie na waldorfskou pedagogiku.

Práce splňuje požadavky stanovené pro doktorské dizertace, je původním textem, které pracuje z velké části se Steinerovými texty v originále a mapuje dobovou i současnou kritiku. Je zároveň pokusem o vnitřní transformaci a legitimizaci smyslu waldorfského učení v dnešním systému pragmaticky a výkonově zaměřeného většinového školství.

Práci doporučuji k obhajobě.

24. 6. 2024

doc. PhDr. Naděžda Pelcová, CSc.